

PHÁT TRIỂN GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO – MỘT ĐỘNG LỰC ĐỂ PHÁT TRIỂN KINH TẾ TRI THỨC Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

NGUYỄN VĂN HOÀ(*)

Trong thời đại cách mạng khoa học và công nghệ, đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá phải gắn liền với phát triển kinh tế tri thức. Đó là đòi hỏi tất yếu, khách quan của sự phát triển lực lượng sản xuất ở nước ta hiện nay. Trong kinh tế tri thức, tri thức là yếu tố chủ yếu của sản xuất, là lợi thế của cạnh tranh, là chất lượng của nguồn nhân lực, là sức mạnh của nội lực và là sức hút chủ yếu của ngoại lực. Chất lượng nguồn nhân lực, tri thức con người phải thông qua giáo dục và đào tạo mới có được. Do vậy, nâng cao dân trí, đào tạo, bồi dưỡng và phát huy nguồn lực con người Việt Nam trên cơ sở phát triển giáo dục và đào tạo là động lực của sự phát triển kinh tế tri thức, là vấn đề có ý nghĩa sống còn trước xu thế toàn cầu hoá.

Kinh tế tri thức là giai đoạn phát triển mới của lực lượng sản xuất. Phát triển kinh tế tri thức là xu thế tất yếu trong quá trình sản xuất vật chất của xã hội. Đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá phải gắn với phát triển kinh tế tri thức. Phát triển kinh tế tri thức tạo nên bước đột phá trong sự phát triển của lực lượng sản xuất và đó cũng chính là cách thức để chúng ta “rút ngắn” quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá. Trong thời đại cách mạng khoa học và công nghệ, để tạo động lực cho sự phát triển kinh tế tri thức, chúng ta nhất thiết phải quan tâm đến phát triển giáo dục và đào tạo.

Sự ra đời và phát triển của kinh tế tri thức đã đánh dấu bước phát triển từ nền văn minh công nghiệp sang nền văn minh trí tuệ; từ việc phát triển sản xuất chủ yếu dựa vào lao động và cơ bắp với nguồn tài nguyên thiên nhiên sang chủ yếu dựa vào tri thức; từ nền kinh tế khép kín sang nền

kinh tế mở. Điều đó đòi hỏi sự phát triển cao của lực lượng sản xuất. Sự phát triển của lực lượng sản xuất là do con người quyết định. Trong các yếu tố cấu thành lực lượng sản xuất thì con người là yếu tố năng động nhất. Con người tham gia vào quá trình sản xuất với tư cách chủ thể sử dụng các yếu tố của lực lượng sản xuất và đóng vai trò là trung tâm của sự phát triển. Con người có được tư cách và vai trò đó là do tri thức quyết định. Tri thức luôn thúc đẩy sự phát triển của lực lượng sản xuất và nâng cao năng lực sản xuất của con người. Cùng với sự phát triển của sản xuất, tri thức con người ngày càng chiếm vị trí quan trọng, đặc biệt là trong nền kinh tế hiện đại - kinh tế tri thức. Nền sản xuất càng phát triển thì yếu tố trí tuệ ngày càng chiếm tỷ trọng lớn so với các yếu tố khác trong cơ cấu giá trị của sản phẩm lao động. Ngày

(*) Tiến sĩ, Giám đốc Trung tâm đào tạo từ xa, Đại học Huế.

nay, hơn bao giờ hết, tri thức con người đã trở thành yếu tố quyết định lợi thế cạnh tranh cũng như sự phát triển của mỗi quốc gia; tri thức được xem là yếu tố quan trọng hàng đầu chi phối các nguồn lực khác, là động lực làm tăng năng suất lao động và tăng trưởng kinh tế bền vững. Phát triển kinh tế nói chung và kinh tế tri thức nói riêng phải dựa chủ yếu vào tri thức và nguồn nhân lực có trí tuệ chứ không thể khác được. Tri thức ngày càng đóng vai trò quan trọng đối với sự phát triển kinh tế - xã hội. Để đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn với phát triển kinh tế tri thức, cần phải coi kinh tế tri thức là yếu tố quan trọng của nền kinh tế và công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Tri thức con người không phải tự nhiên mà có; trái lại, phải thông qua giáo dục và đào tạo mới có được. Chức năng của giáo dục và đào tạo là biến những giá trị văn hóa của xã hội thành tài sản của mỗi cá nhân và của cả cộng đồng. Từ những tài sản riêng đó, mỗi người lại góp phần nhân lên những tài sản văn hóa của xã hội, nâng cao trình độ trí tuệ cho cả cộng đồng. Chính vì thế mà có thể nói rằng, giáo dục và đào tạo là khuôn đúc con người, là nguyên nhân trực tiếp quyết định chất lượng nguồn lực con người, là nguyên nhân sâu xa làm gia tăng hàm lượng chất xám trong cơ cấu giá trị sản phẩm của lao động. Nâng cao dân trí, bồi dưỡng và phát triển nguồn lực con người là yêu cầu khách quan của sự phát triển kinh tế - xã hội.

Phát triển kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa, đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá phải gắn với phát triển kinh tế tri thức. Đó là đòi hỏi tất

yếu để chúng ta đi tắt, đón đầu và phát triển theo phương thức "rút ngắn". Chúng ta tiến hành công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước khi mà nhiều nước trên thế giới đã có nền kinh tế tri thức phát triển, vì thế không nhất thiết phải trải qua các bước tuần tự từ kinh tế nông nghiệp lên công nghiệp, rồi từ kinh tế công nghiệp mới phát triển kinh tế tri thức; mà trái lại, chúng ta có thể đi thẳng vào kinh tế tri thức. Trong điều kiện hiện nay, chỉ có thể đi thẳng vào kinh tế tri thức khi giáo dục và đào tạo được tiếp tục đổi mới, phát triển.

Phát triển kinh tế tri thức được thúc đẩy bởi giáo dục và đào tạo. Sở dĩ như vậy là vì, giáo dục và đào tạo là hoạt động trực tiếp tác động đến việc nâng cao trí tuệ, nâng cao sự hiểu biết và vận dụng những tri thức khoa học, kỹ thuật vào sản xuất của con người. Trong thời đại ngày nay, giáo dục và đào tạo là con đường tốt nhất để con người luôn luôn tiếp cận kịp thời những thông tin mới nhất, cập nhật, làm giàu thêm nguồn tri thức và năng lực sáng tạo của mình; chỉ có thông qua giáo dục và đào tạo mới tạo dựng, động viên và phát huy có hiệu quả mọi nguồn lực trong xã hội, trước hết là nguồn lực con người cho sự phát triển kinh tế - xã hội. Do đó, muốn tạo động lực cho sự phát triển kinh tế tri thức phải chấn hưng giáo dục và đào tạo. Chấn hưng giáo dục và đào tạo là bí quyết để thúc đẩy sự phát triển của kinh tế tri thức.

Giáo dục và đào tạo giúp cho người lao động nâng cao trình độ học vấn, cách ứng dụng và sáng tạo công nghệ tốt hơn. Chính vì vậy, giáo dục và đào tạo là yếu tố quan trọng tạo nên sự phát triển kinh tế - xã hội bền vững. Đảm bảo sự phát triển kinh tế -

xã hội bền vững cũng chính là tạo động lực cho sự phát triển kinh tế tri thức. Trong kinh tế tri thức, tri thức là yếu tố chủ yếu của sản xuất; sự tăng trưởng của kinh tế là do tích lũy tri thức đem lại. So với các yếu tố khác của sản xuất, tri thức khi tham gia vào quá trình sản xuất, nó không những không bị hao mòn, cạn kiệt, mà còn luôn được nâng cao. Khi chia sẻ và chuyển giao tri thức cho người khác, người sở hữu tri thức vẫn giữ nguyên tri thức của mình. Theo đó, nguồn vốn tri thức - yếu tố chủ yếu của sản xuất - được tăng gấp bội và sử dụng một cách hiệu quả nhất, tạo động lực cho sự phát triển kinh tế - xã hội. Nguồn vốn tri thức được tăng gấp bội và sử dụng một cách có hiệu quả là nhờ giáo dục và đào tạo. Chính trên ý nghĩa đó mà giáo dục và đào tạo trở thành động lực cho sự phát triển kinh tế tri thức.

Nguồn lực để tăng trưởng kinh tế của mỗi quốc gia bao gồm nguồn lực con người, nguồn lực tài chính, nguồn lực khoa học và công nghệ, nguồn lực tài nguyên, trong đó, nguồn lực con người đóng vai trò quyết định. Trong kinh tế tri thức, nguồn lực con người phải là nguồn lực có tri thức khoa học. Tri thức trở thành nguồn vốn quý nhất, trở thành lợi thế cạnh tranh to lớn nhất trong kinh tế tri thức. Đây chính là điểm khác biệt của nguồn lực con người trong kinh tế tri thức so với nguồn lực con người trong các nền kinh tế khác. Nếu trong các nền kinh tế trước đây, quá trình cải tạo công cụ lao động hiện có, sáng tạo ra những công cụ lao động mới nhằm đạt năng suất, chất lượng và hiệu quả ngày càng cao trong sản xuất chủ yếu dựa vào

kinh nghiệm, thì giờ đây, quá trình đó chủ yếu dựa vào tri thức.

Khi nguồn lực con người được coi là yếu tố quyết định của lực lượng sản xuất, của sự phát triển của mỗi quốc gia, thì giáo dục và đào tạo là phương tiện chủ yếu quyết định nguồn lực con người, là nền tảng của chiến lược con người. Suy đến cùng, chất lượng của nguồn lực con người được quyết định bởi chất lượng của giáo dục và đào tạo. Vì chất lượng của nguồn lực con người là sản phẩm của giáo dục và đào tạo, nên việc chăm lo phát triển giáo dục và đào tạo là chăm lo cho sự phát triển của lực lượng sản xuất.

Với tư cách là động lực cho sự phát triển kinh tế tri thức, giáo dục và đào tạo chuẩn bị con người phát triển cao về trí tuệ, về tay nghề, về kỹ năng và kỹ xảo. Hơn nữa, giáo dục và đào tạo còn giúp chúng ta phát huy nội lực - trình độ trí tuệ dân tộc. Hàm lượng trí tuệ trong lao động do giáo dục và đào tạo mang lại là cái làm cho con người trở thành nguồn lực đặc biệt của sản xuất, nguồn lực cơ bản, nguồn lực vô tận để phát triển kinh tế tri thức. Và, chính sự phát triển của kinh tế tri thức đã làm cho tri thức trở thành nguồn lực duy nhất tạo ra lợi thế so sánh dài hạn, trở thành lực lượng sản xuất trực tiếp. Tri thức là xương cốt của nền kinh tế hiện đại - nền kinh tế tri thức. Song tri thức chỉ được thực hiện thông qua kỹ năng của cá nhân. Do vậy, giáo dục và đào tạo là yếu tố "đầu vào" của sản xuất, "tâm nhìn xa" cho đất nước, cho dân tộc là tâm nhìn ở giáo dục; đầu tư cho giáo dục và đào tạo là đầu tư cho phát triển. Chính trên những ý nghĩa đó mà

giáo dục và đào tạo trở thành động lực cho sự phát triển kinh tế tri thức.

Ngày nay, giáo dục và đào tạo đã trở thành bộ phận đặc biệt của cấu trúc hạ tầng xã hội, là tiền đề quan trọng cho sự phát triển của tất cả các lĩnh vực, từ kinh tế, chính trị, văn hoá đến quốc phòng và an ninh. Do đó, để thúc đẩy sự phát triển của kinh tế tri thức và tạo đà cho nền kinh tế nước ta phát triển nhanh và bền vững, giáo dục và đào tạo nước ta không có con đường nào khác là phải có chiến lược phát triển đúng đắn, phù hợp với xu thế phát triển tất yếu trong quá trình sản xuất của xã hội, phù hợp với điều kiện hoàn cảnh của nước ta và xứng tầm thời đại.

Đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá gắn với phát triển kinh tế tri thức là một quá trình tất yếu, khách quan đối với nước ta trên con đường đi lên chủ nghĩa xã hội trong điều kiện toàn cầu hoá và hội nhập quốc tế. Quá trình đó đang đòi hỏi giáo dục và đào tạo không chỉ cung cấp đủ về số lượng, đồng bộ về cơ cấu nguồn nhân lực, mà quan trọng hơn là chất lượng nguồn nhân lực. Chất lượng nguồn nhân lực là yếu tố đóng vai trò quyết định thúc đẩy sự phát triển của kinh tế tri thức. Chất lượng nguồn nhân lực bao gồm thể lực, trí tuệ, nhân tố tinh thần, quan hệ xã hội, trong đó, trí lực là yếu tố quan trọng nhất. Chỉ có sự phát triển của nguồn nhân lực có chất lượng cao thì mới nâng cao được năng lực cạnh tranh, nâng cao được chất lượng và hiệu quả của sản xuất, kinh doanh và đổi mới công nghệ... Từ đó, mới có thể rút ngắn được quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước.

Trong những năm qua, giáo dục và đào tạo ở nước ta đã có những chuyển biến tích cực và góp phần không nhỏ vào sự phát triển kinh tế - xã hội. Tuy nhiên, bên cạnh đó vẫn còn những tồn tại, bất cập. Sau nhiều năm đổi mới, "*chất lượng giáo dục và đào tạo còn thấp, nhiều vấn đề hạn chế, yếu kém chậm được khắc phục*"(1). Tính độc lập, sáng tạo trong tư duy và kỹ năng thực hành của học sinh, sinh viên còn yếu; giáo dục chưa đáp ứng kịp thời yêu cầu phát triển kinh tế, chưa theo kịp xu thế toàn cầu hoá và xu thế cạnh tranh ngày càng quyết liệt, chưa đáp ứng được yêu cầu của cuộc sống kinh tế hiện đại. Xuất phát từ thực trạng này, để đảm bảo tốc độ tăng trưởng kinh tế một cách hợp lý và bền vững trong điều kiện hiện nay và cả trong những năm tới, tại Hội nghị Trung ương 9, khoá X, Đảng ta đã xác định: "*Tập trung nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo toàn diện, phát triển nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá theo định hướng xã hội chủ nghĩa*"(2).

Đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá gắn với phát triển kinh tế tri thức là vấn đề có ý nghĩa chiến lược. Khâu trung gian để thực hiện vấn đề này chính là sự phát triển của giáo dục và đào tạo. Phát triển giáo dục và đào tạo là tạo nền tảng vững chắc cho sự tăng trưởng kinh tế. Phát triển giáo dục và đào tạo là nhằm phát triển nguồn lực con người, giải phóng

(1) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X* Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2006, tr.170.

(2) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Hội nghị lần thứ chín Ban Chấp hành Trung ương khoá X* Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2009, tr.180.

nguồn lực con người, là “quốc sách hàng đầu”, là chiến lược được ưu tiên phát triển.

Hiện nay, với sự phát triển như vũ bão của khoa học và công nghệ, sự bùng nổ của công nghệ thông tin, kinh tế tri thức có vai trò ngày càng nổi bật trong quá trình phát triển của lực lượng sản xuất. Trong bối cảnh đó, giáo dục và đào tạo ở nước ta phải trở thành nền tảng, thành động lực mạnh mẽ để thúc đẩy sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước và phát huy nguồn lực con người - nguồn lực quyết định trong việc sử dụng các nguồn lực khác, như nguồn tài chính, nguồn tài nguyên thiên nhiên và khoa học, kỹ thuật.

Mục tiêu mà chúng ta đề ra là vào năm 2010, phấn đấu đưa nước ta trở thành nước công nghiệp đạt trình độ trung bình trong khu vực và đến năm 2020, nước ta cơ bản trở thành một nước công nghiệp theo hướng hiện đại. Mục tiêu này đang đòi hỏi chúng ta vừa phải khắc phục tình trạng lạc hậu về trình độ phát triển của lực lượng sản xuất, vừa phải tranh thủ sự hợp tác và ủng hộ quốc tế, đặc biệt là của những nước có trình độ phát triển cao về lực lượng sản xuất và trình độ khoa học tiên tiến để đi thẳng vào công nghệ hiện đại và kinh tế tri thức. Điều kiện để giải quyết đồng thời hai nhiệm vụ này là phát triển giáo dục và đào tạo.

Không có nguồn nhân lực chất lượng cao, chúng ta không thể đẩy nhanh tốc độ tăng trưởng kinh tế. Thực tế hiện nay cho thấy rằng, đóng góp vào tốc độ tăng trưởng kinh tế và sự phát triển của lực lượng sản xuất có nhiều yếu tố, nhưng trong đó, khoa học và công nghệ, trí tuệ và chất xám là yếu tố đóng vai trò quan trọng nhất. Vì thế, nâng cao dân trí, bồi dưỡng và phát huy

nguồn lực con người Việt Nam vừa là một trong những động lực mạnh mẽ cho sự phát triển kinh tế tri thức, vừa là mục đích của sự phát triển kinh tế tri thức. Phát triển nguồn nhân lực phải hướng đến phục vụ cho sự phát triển của sản xuất. Còn phát triển kinh tế tri thức nhằm tạo điều kiện, phương tiện cho giáo dục và đào tạo; nâng cao mức sống, mở rộng khả năng lựa chọn, làm tăng năng lực trí tuệ, khả năng sáng tạo và tạo cơ hội học tập cho con người, giúp cho con người biến ý tưởng của mình thành hiện thực. Như vậy, giáo dục - đào tạo và kinh tế luôn có quan hệ gắn bó với nhau, thúc đẩy nhau cùng phát triển. Chỉ có trên cơ sở gắn với nhu cầu phát triển kinh tế nói chung và kinh tế tri thức nói riêng, giáo dục mới có nội dung và sinh khí để phát triển.

Trong bối cảnh hiện nay, phát triển giáo dục và đào tạo được coi là bí quyết của thành công, là con đường ngắn nhất để đi tắt, đón đầu trong công cuộc công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước. Vấn đề đặt ra là phát triển giáo dục và đào tạo như thế nào để đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế tri thức. Phải chăng, phát triển giáo dục và đào tạo phải vừa phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội của đất nước, vừa phải chú trọng đến xu hướng hiện đại, cập nhật với tiêu chuẩn khu vực và quốc tế. Đáp ứng yêu cầu này, chúng ta cần phải “xây dựng một nền giáo dục tiên tiến, dân tộc, độc lập và chủ nghĩa xã hội”(3).

Bản chất của giáo dục là sáng tạo. Giáo dục phải vì cuộc sống và sáng tạo. Sáng tạo là thành tố cốt lõi của tri thức. Con người

(3) Đảng Cộng sản Việt Nam. *Sđđ.*, tr.181.

được giáo dục và biết tự giáo dục sẽ có khả năng giải quyết một cách sáng tạo và có hiệu quả những vấn đề do sự phát triển của kinh tế tri thức đặt ra. Năng lực sáng tạo của con người là vô tận, nhưng năng lực đó chỉ được khơi dậy và phát huy thông qua giáo dục và đào tạo.

Trong bối cảnh toàn cầu hoá và hội nhập kinh tế quốc tế, giáo dục và đào tạo được coi là lợi thế, là sự kiến lập nền tảng tốt nhất để nâng cao năng lực cạnh tranh. Năng lực cạnh tranh của một đất nước được xác định trước hết và chủ yếu là chất lượng nguồn nhân lực. Chất lượng nguồn nhân lực ngày càng trở thành một lợi thế so sánh có giá trị ngày càng cao. Đó là một xu hướng tất yếu trong quá trình đẩy nhanh tốc độ phát triển kinh tế. Do vậy, có thể nói, thực chất cuộc cạnh tranh quyết liệt giữa các quốc gia hiện nay là cạnh tranh trong giáo dục và đào tạo. Một dân tộc hiếu học và biết học hỏi, như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định, là một dân tộc mạnh, dân tộc đó sẽ gặt hái thành công trên bước đường phát triển, sẽ bước tới đài vinh quang để sánh vai với các cường quốc năm châu.

Sáng tạo bao giờ cũng đi liền với cải cách, đổi mới, chủ động, tích cực và phù hợp với thực tế khách quan. Mọi sự trì trệ, bảo thủ, lạc hậu, ỷ lại, rập khuôn máy móc bao giờ cũng trái ngược với sáng tạo. Để bồi dưỡng và phát huy nguồn lực con người Việt Nam, tất yếu phải đổi mới và cải cách giáo dục; phải xây dựng một nền giáo dục tiên tiến, dân tộc, độc lập tự chủ. Đó chẳng những là yêu cầu để phát huy nguồn lực con người Việt Nam nhằm thúc đẩy phát

triển kinh tế tri thức, mà còn là yêu cầu nội tại của giáo dục và đào tạo. Là động lực của sự phát triển kinh tế tri thức, giáo dục và đào tạo phải đáp ứng được nhu cầu đổi mới, sáng tạo và sự chuyển hoá linh hoạt của quá trình phát triển sản xuất. Muốn vậy, giáo dục và đào tạo phải hướng vào việc phát huy tính tích cực và năng lực sáng tạo của con người, khắc phục lối truyền thụ một chiều, rập khuôn máy móc. Sáng tạo là cơ sở để phát triển kinh tế tri thức. Giáo dục và đào tạo phải hướng đến việc tạo lập cơ sở đó.

Nguồn nhân lực dồi dào nhưng nếu chưa được giáo dục và đào tạo là nguồn nhân lực chất lượng thấp. Chất lượng nguồn nhân lực thấp không chỉ dẫn đến năng suất lao động thấp, mà còn hạn chế khả năng tìm kiếm việc làm, khả năng chuyển dịch cơ cấu nguồn nhân lực theo hướng nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, làm cho lợi thế về mặt số lượng trở thành bất lợi và thụ động trong hội nhập kinh tế quốc tế. Chất lượng nguồn nhân lực thấp sẽ là nguy cơ nghiêm trọng nhất đối với sự phát triển kinh tế - xã hội. Hạn chế này chỉ có thể khắc phục được bằng cách dành ưu tiên hàng đầu cho việc nâng cao chất lượng dạy và học. Do vậy, có thể nói, nâng cao chất lượng dạy và học là một yếu tố quan trọng của chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, là điều kiện và động lực để phát triển kinh tế tri thức.

Yêu cầu nâng cao chất lượng nguồn nhân lực nhằm duy trì tốc độ tăng trưởng kinh tế hợp lý, bền vững trong những năm tới đòi hỏi chúng ta phải nâng cao chất lượng toàn diện, tăng cường các nguồn lực

cho giáo dục, khuyến khích mọi người học tập. Trong thời đại kinh tế tri thức, học tập được coi là sự chuẩn bị tốt nhất cho sự phát triển của tương lai, học chẳng những để biết, để làm, để thích nghi, để tự khẳng định mình, mà còn được coi là của cải nội sinh của mỗi người. Hiện nay, xã hội nào càng có nhiều người đi học thì xã hội đó phát triển càng nhanh. Vì thế, chúng ta cần phải chuyển dần mô hình giáo dục hiện nay sang mô hình xã hội học tập với hệ thống học tập suốt đời, đào tạo liên tục.

Nguồn nhân lực chất lượng cao sẽ làm tăng sức hấp dẫn đối với đầu tư nước ngoài. Để có công nghệ mới và hiện đại thì con đường ngắn nhất là hợp tác, liên doanh với nước ngoài. Các nhà đầu tư nước ngoài luôn có xu hướng áp dụng những công nghệ có hàm lượng chất xám cao để tăng năng suất lao động. Do vậy, một đất nước có nguồn nhân lực được đào tạo tốt, có năng lực phù hợp với xu hướng phát triển của kinh tế trong điều kiện toàn cầu hoá sẽ nhanh chóng nắm bắt và triển khai ứng dụng những kỹ thuật mới nhất, tiên tiến nhất và hiện đại nhất. Nguồn nhân lực đó chẳng những tận dụng được tiềm năng của đất nước, tranh thủ được cơ hội thuận lợi do bối cảnh quốc tế tạo ra, mà còn tạo ra lợi thế để đi thẳng vào kinh tế tri thức, thu hút đầu tư nước ngoài nhằm tăng thêm nguồn lực để thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước

Trình độ của lực lượng sản xuất được đánh giá bởi trình độ nguồn nhân lực, trình độ trang bị kỹ thuật cho sản xuất. So với nhiều nước trên thế giới, trình độ của lực lượng sản xuất ở nước ta còn thấp. Để đẩy

nhanh công nghiệp hoá, hiện đại hoá và phát triển kinh tế tri thức, chúng ta phải thực hiện đồng thời phát triển giáo dục và đào tạo với phát triển khoa học và công nghệ.

Như vậy, có thể nói, giáo dục và đào tạo không chỉ làm tăng hàm lượng chất xám và nguồn vốn tri thức trong quá trình sản xuất, làm tăng chất lượng nguồn nhân lực, mà còn tạo cơ sở để đổi mới công nghệ, nâng cao năng suất lao động, nâng cao năng lực cạnh tranh và hiệu quả của sản xuất, kinh doanh. Không chỉ thế, giáo dục và đào tạo còn làm tăng hiệu quả của việc sử dụng các nguồn lực trong xã hội; gia tăng tính bền vững trong quá trình phát triển kinh tế; nâng cao tính tích cực và năng lực sáng tạo của con người, tạo cơ sở để giải quyết việc làm, chuyển đổi ngành nghề, chuyển dịch cơ cấu lao động và cơ cấu kinh tế; tăng tính thích nghi của nguồn lực con người và tính linh hoạt của nền kinh tế trong điều kiện cạnh tranh ngày càng quyết liệt; tăng sức hút đối với các nguồn lực bên ngoài; tăng sức mạnh nội lực và tính hiệu quả trong việc chủ động hội nhập quốc tế. Tất cả những điều này đã tạo động lực cho sự phát triển kinh tế tri thức. Do vậy, trong điều kiện hiện nay ở nước ta, để đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá gắn với phát triển kinh tế tri thức, chúng ta phải phát triển giáo dục và đào tạo để giải phóng và thúc đẩy sự phát triển của lực lượng sản xuất và lấy đó làm khâu đột phá cho chiến lược phát triển kinh tế - xã hội không chỉ trong giai đoạn hiện nay, mà còn cho cả những năm tiếp theo. □